

2011. NOVEMBER 10. CSÜTÖRTÖK

1TIMÓTEUS 3,8–13

DR. KÓKAI NAGY VIKTOR

A diakónusokról

^{3,8}Ugyanígy a diakónusok is tiszteletre méltók legyenek, nem kétszínűek, nem mértéktelen borivás rabjai, nem haszonlesők, ^{3,9}hanem olyanok, akikben megvan a hit titka tiszta lelkiismerettel. ^{3,10}De ezeket is meg kell vizsgálni előbb, csak akkor szolgáljanak, ha feddhetetlenek. ^{3,11}Feleségük is hasonlóan tiszteletre méltó legyen: nem rágalmozó, mértékletes, mindenben hűséges. ^{3,12}A diakónusok legyenek egyfeleségű férfiak, akik mind gyermekeiket, mind a maguk háza népét jól vezetik. ^{3,13}Mert akik jól szolgálnak, azok szép tisztességet szereznek maguknak, és nagy bátorságot nyernek a Jézus Krisztusba vetett hit hirdetésére.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

A diakónusokról¹ szóló rész egészen hasonló felépítést mutat, mint a püspökökről szóló tanítás (lásd ὁσαύτως). Tradíciótörténetileg, ugyanaz a feladatkatalógus áll annak háttérében. Viszont ebben a részben a szerző már észrevehetően

jobban törekszik a tanítás krisztianizálására, hiszen itt már a 9 versben megjelenik a hit titka,² majd a 13 versben ennek a hitnek a hirdetése, ami konkretizálódik, és mint Jézus Krisztusba vetett hit jelenik meg. Itt is, csakúgy, mint a püspökökről szóló tanításban van egy összefoglaló kifejezés, amit aztán részletesen kifejti a többi elvárt tulajdonság. Esetünkben ez a σεμνός, aminek a jelentése: komoly, méltóságteljes viselkedés.³ Ezután olyan tulajdonságok, képességek következnek, amelyek nagy hasonlóságot mutatnak a püspökök tulajdonságaival, noha más kifejezéseket alkalmaz a diakónusokra a szerző.

A diakónusoknál újdonságként jelenik meg, hogy meg kell vizsgálni őket, és noha az nincs konkrétan meghatározva, hogy kinek, a többes szám passzív imperatívusz (δοκιμαζέσθωσαν) arra en-

¹ Ez a gyülekezeti tisztség teljesen új volt. Arra gondolhatunk, hogy Jézus közvetlen tanítványi körétől indulhatott el talán ennek a feladatkörnek meghatározása és az elnevezése, hiszen a Názareti is tanítványai fő feladatának a szolgálatot határozta meg (lásd Mk 9,35). A tisztség fontosságát pedig kiválóan jelzi az 1Tim 4,6, amiben Timóteus maga neveztetik Krisztus Jézus szolgájának (vö. Jeremias, 26).

² Kérdés lehet, hogy mi a tartalma ennek a titoknak? Olyan titok ez, amelyre csak a végidőkben derül fény (vö. Kol 2,2; 4,3; Ef 1,9; 3,4), vagy inkább olyan titokra kell gondolnunk, amelynek ismerete már most elsajátítható. A szöveg alapján teljes biztonsággal nehéz eldönteni a kérdést, de a „hit titkára“ rímelő τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον (3,16) inkább azt teszi valószínűvé, hogy ez az ember életében megvalósítható misztérium, ami nem más, mint válasz a Krisztus-eseményre (a témához lásd Roloff, 163).

³ Lásd Balázs, σεμνός A pásztori leveleken kívül (1Tim 3,8.11; Tit 2,2) csak a Fil 4,8-ban jelenik meg.

ged következtetni, hogy a gyülekezet közösségének a feladata lesz. Feltehetően erre a vizsgálatra azért volt szükség, mert ebben az esetben nagyobb volt az esély nem megfelelő személy kiválasztására, mint egy püspök esetében, aki már régóta megbízható és irányító tagja kellett legyen a gyülekezetnek. Illetve ha biztosan a szöveg alapján nem is jelenthetjük ki, de nagy valószínűséggel feltételezhető, hogy a püspökök egyébként a diakónusok közül kerültek ki.⁴ Ugyanakkor J. Jeremias arra is felhívja a figyelmünket, hogy a mondatban megjelenő „ezeket is” esetleg arra utalna, hogy a gyülekezet vezetőjét, tehát a püspököt is alá kell vetni ennek a vizsgálatnak.⁵

A 11. versben az újfordítású szöveg (követve Károlit), a *γυναῖκας* kifejezés alatt a diakónusok feleségeit érti, pedig a szó jelenthet általában asszonyt is (lásd pl. 1Tim 2,9), és ez esetben a női diakónusokra vonatkozna ez a vers.⁶ Összességében a női diakónusok mellett szól több érv, akik aktív szerepet játszottak a páli gyülekezetekben (vö. Róm 16,1). A nőkre vonatkozó elvárások semmilyen specifikus kifejezést nem tartalmaznak, elmondható, ugyanazokkal a tulajdonságokkal kell rendelkezzenek, mint férfi társaik. Egy szójátékkal visszaadva: a hűségből (*πιστός*) származik a hit (*πίστις*).

Az indoklás folytatásában itt is megjelenik a ház irányításának képe, megismételve a püspöknek elmondottakat (*καλῶς προϊστάμενοι*), de nem folytatódik a kép továbbvezetésével, hiszen a diakónus nem lesz a gyülekezet vezetője, Isten egyháza gondviselője. Fontos észrevenni, hogy míg a püspöknek semmiféle „jutalom” nem jelenik meg a felsorolás végén, a diakónusok, ha és amennyiben jól szolgálnak „szép tisztességet”⁷ szereznek maguknak”, de ami még ennél is több és értékesebb, bátorságot⁸ nyernek a „Jézus Krisztusba vetett hit hirdetésére”. A szerző kijelentését könnyen félreérthetjük, mintha a jutalomért tenne meg bármit az ember, holott nem erről van szó. Ez esetben is az Isten munkatársává válás egyértelműen ajándék, amit nem lehet kiérdemelni, ellentétben a szó szoros értelmébe vett jutalommal, viszont az sem kérdéses, hogy az ajándékra méltóvá kell válnia az embernek.

⁴ Roloff, 164

⁵ i. m., 26

⁶ J. Roloff azt írja, hogy többé nem lehet kérdéses, hogy itt a női diakónusokról van szó, amely kijelentést aztán számos érveléssel is alátámaszt (vö. i.m. 164k; Jeremias még csak egy elképzelhető magyarázatnak tartja ezt [i.m. 26]). Ezeket olvasva, mi is ezt a fordítást gondoljuk helytállóbbnak.

⁷ Az itt szereplő *βαθμός* kifejezés értelmezése egyáltalán nem könnyű. Jelentése: „lépés, képletesen a ranglétrán elért fok: rang” (Balázs). Hapax legomenon az Újszövetségben, később, a gnosztikus iratokban találkozunk inkább vele, mint speciális vallásossághoz kapcsolódó terminus. Ezekben a szövegekben vagy az ember által elért mennyei ismeretek fokát jelöli, vagy a lélek mennyei útjának fokait (vö. Roloff, 166). Ez esetben a „tisztesség” nyilván nem valamiféle világi karrierrel kecsegteti az olvasót. Ugyanakkor benne érezhetjük az egyházi előmenetel árnyékát (lásd a püspökök esetleg a diakónusok közül kerülnek ki), viszont mindenképpen a gyülekezeti közösségen belüli megbecsültséget.

⁸ A *παρρησί* a kifejezés értelmezése megint csak nem könnyű feladat, hiszen a szó jelenthet bátorságot, merészséget, de együtt az *ἐν* szócskával, vagy a létigével „nyilvánosságnak” fordítandó (vö. Balázs). A kifejezés pontos jelentését meghatározandó mindenféleképpen az autentikus páli levelekhez kell fordulnunk, amelyekben alkalmanként – ahogyan itt – a *πολλή* jelzővel együtt áll (lásd 2Kor 3,12; 7,4; Filem 8). További megfigyelés, hogy a páli szóhasználatban a szorosán összekapcsolódik a kifejezés az apostol hatalmával (*ἐξουσία*). Ennek analógiájára gondolhatjuk úgy, hogy levelünk szerzője a gyülekezeti szolgálatban alakot öltő hatalomra és bátorságra gondol – vö. Roloff, 168.

Prédikációvázlat

Diakónus hiánnyal küszködünk

1. Ezen a helyen csak a diakónusokat és a püspököt említi a szerző, mint a gyülekezet irányítóit, tisztségviselőit. Ez a fajta gyülekezetkép teljes mértékben megfelel a páli gyülekezetek berendezkedésének. Éppen azért, mert Pál a tisztségeket nem emberi eredményességhez kapcsolja, hanem a megajándé-

kozottsághoz, a kegyelemhez, ezért nem is gondol fontosnak egyéb funkciókat a gyülekezetben belül, mint ezt a kettőt. Úgy tűnik, hogy ezzel a két tisztséggel a gyülekezet tökéletesen meg tudja valósítani feladatát és el tudja látni minden funkcióját.

2. Éppen ebből a „szűkmarkúságból” adódóan, a diakónusoknak sokkal több feladata volt az akkori gyülekezetekben, mint azt ma gondolnánk, látva ezt az elnevezést és ennek modern, körkörös megfelelőjét magunk elé képzelve. A diakónus eredetileg az asztal körül serénykedő szolgát jelölte. Az őskeresztyén közösségekben azonban – legalábbis a páliakban – gyakorlatilag minden gyülekezeti funkciót ezek a bizonyos diakónusok láttak el. Ha megfordítjuk ezt a kijelentést, azt is állíthatjuk, hogy a feladatok sokasága hívta életre a tisztséget, amit összefoglaló névvel diakónusnak nevezhetünk. A diakónus tehát egy összefoglaló elnevezésnek tekinthető, amihez számos feladat kapcsolódhatott (gondozás, látogatás, hitvallás, asztal körüli szolgálat, beteggondozás, gyűjtés, Jézusba vetett hit hirdetése stb.).

3. Nyilvánvaló a szándék: a gyülekezet szolgálatában mindenki első, aki ki akar tenni, annak a szolgálatban kell ezt megtennie (lásd Jézus tanítvány oktatását). Nem zárt rendszerről beszélünk tehát, amiben vannak bizonyos funkciók, amikre megválasztanak arra méltó személyeket. Sokkal inkább az adott gyülekezet aktuális helyzete határozza meg a betöltendő igényeket. Ezen feladatok hordozói voltak a diakónusok. Megbízásukra, „kinevezésükre” azért volt csupán szükség, hogy „rend legyen” a gyülekezetben, ne legyen keveredés a feladatok között. Bárki diakónus lehetett, aki az általános társadalmi normáknak megfelelt és már egy adott feladat betöltésére alkalmasnak érezte magát, vagy őt a közösség. De ugyanígy elképzelhető volt, hogy egy még korábban nem létező feladat találta meg az illetőt, amit ellátni szíve szerint valónak gondolt.

Sok mindenben idealisztikusnak tűni az a kép, amit megjelenik előttünk az Újszövetség lapjain az akkori gyülekezetekről, mint ahogyan alkalmanként ez így is van. És számos alkalommal el kell ismernünk, hogy az idők változnak, így a megváltozott körülményekre tekintettel kell lennie a keresztyén közösségeknek is. Követnie kell az aktuális kihívásokat. De vajon a mai kor kihívásaira adott válasz nem éppen az lenne-e, hogy gyülekezeteinkben ismét számos diakónus teljesítsen szolgálatot? Biztos, hogy a lelkész képes egyedül hordozni a közösség terheit? Valóban elég a presbitérium, hogy segítse a munkáját? Azt gondolhatjuk, ha igazán odafigyelünk „az idők szavá-

ra”, akkor a diakónusok intézménye a gyülekezeteinkben erősen kívánatos lenne. Mert, hogy sikeresen működött egykoron, az nem lehet kérdés számunkra.